

Ajándékok hoztak. A szobrot Beszkárt-alkalmazott készítette. Kihallatszik a dolgozósobából, amint Patz dr. dorgálja őket:

— Ejnye, minek csinálnak ilyet, hát szabad ezt... igazán nagyon köszönöm, de azért még se kellett volna...

A titkárnő azt mondja, hogy Patz Sándor igaz-

gatót kivételes szeretettel veszik körül alárendeljei.

Amint kilépek a Beszkárt-palota kapuján, vilamoscsilingelés üti meg a fületem. Ejnye, hol is van itt megálló? Igyekszem befelé a szerkesztőségbe — természetesen kisszakaszon.

Izsáky Margit

Babay József riportja!

Óbuda kincsei

A *Magyarság* sorozatos cikkei — amit őszinte örömmel regisztrálunk — nemcsak a historikusok és a tudósok körében keltettek egyre mélyülőbb érdeklődést kincses Óbuda multja s a föld évszázadokat őrző keble alól elő-előbukkanó emlékek iránt, de saját kisebb birodalmunk, *legendás otthonunk* kutatóivá váltották e hatalmas multu város lakosságát is.

Megemlékeztünk már arról, hogy a mai *Bohn-féle* téglagyár helyén állott a klarisszák pompás kolostora, amelynek falai közé helyezték örökvasárnapon sirba *Erzsébet* királynét, *Nagy Lajos* király édesanyját. Megtalálták a téglagyár építéskor ezt a klastromot és kápolnát, de munkáscsákánvok porlasztották szét a megcsonkított kezű királyné csontjait. Mi volt az oka ennek a rop-

pant történelmi és kegyeleti veszteségnek? A hozzánemértés és a közöny...

Cikkeink nyomán Óbuda lakossága reárvult arra, hogy városának minden talpalatnyi földjén egy talpalatnyi történelem piheg. Ha eltekint Aquincum felé, vagy elvezet utja az Árpád-malom melletti Árpád-forráshoz, vagy tán ott bolyong Fehéregyháza romjai körül, gondolatai önkénytelenül idézik a multat, képelete fehér mezejére olyan alakok lépnek, mint *Anonymus*, mint a tógás *rómaiak*, vagy sisakos *legionáriusok* s ha a magyar histórián mereng, *királyok* és *királyasszonyok* kísértik... Az óbudaiak tehát kezdenek körülnézni házuk táján. És napról-napra több és több, eddig talán meg sem látott dolgot vesznek észre, amelyek pedig gyermekkoruk óta ismerőseik...

Beszélő kövek

Tudjuk, hogy a szomorú közöny miatt felbecsülhetetlenül sok műkincs pusztult el Magyarországon. Amíg Franciaország, Anglia, Róma, Velence, Nürnberg, Bécs és ki tudná felsorolni, mennyi európai ország és város féltékenyen ápolta, vigyázta, rajongva őrizte, sőt kutatva műkincseit évszázadokon át, addig a szomorú 17., 18-ik magyar század engedte a vihar, a szél, a csákány őrlo malma alá várainkat, városainkat, ó-szobrainkat és templomainkat. A főváros közelében hirdetik építészeti kultúránk egyik koronájaként a magyar hatalmat, a „*Notre Dame* hugának“, a zsámbéki templomnak romjai. Tudjuk, hogy a legszebb faragású kövek, oszlopok, márványcsipkék, boltozatvállak a parasztházak falai közé vándoroltak — kötő- és erősítőanyag. *Gatterer* Ferenc, az óbudai Árpádház-világ lelkes kutatója sóhajtott efl így, a III. kerület utcáit bolyongva.

— Uramisten, mennyi kincs lehet bevakolva ezekben a földbe süppedő házacskákba. Zokog a lélek utcák során — sehol egy emléktábla, sehol egy jel, hogy milyen fénylő dicsőségű mult lobog itt lépérsől-lépésre...

Most aztán, végre, felfigyelt maga a város is.

Sűrűn érkeznek hozzánk levelek. Valamennyiből kincses és eltaposott multunk iránt érzett rajongás csendül ki.

Vass Béla nyug. postafelügyelő gyűjtött maga köré lelkes, Óbudát-lakó és szerető gárdát. És kutatják önhelyük köveit, küszöböket, falait, a kertből napfényre vándorló ó-emlékeket, amelyek között máris számos figyelemreméltó lelet van.

Vegyük sorra őket.

A kálvinista templom alatti romok a *Kiscelli-utca*, a *Kálvin-utca*, a *Kiskorona-utca* és a *Lajos-utcai* háztömbökbe vannak beépítve. Ennek bizonyítékául szolgáljanak a következő tények:

I. A *Kiskorona-utca* 80. szám alatt az utcai fronton lehullott a vakolat. Így tűnt napvilágra egy építőköként felhasznált, mészkőből faragott, gyönyörű, virágos ornamentikájú kőlap. (Klein-lakás ablaka alatt.) E ház udvarában pedig a Kecskés-lakás előtti járda ugyancsak művészi gonddal hasított kőlapokkal van borítva.

II. A *Kiskorona-utca* 88. számú sarokházban, az udvar jobboldalán, arccal a földre fektetve, faragott, hatalmas, figurális vörösmárvány. *Csatornának* használták jelenleg.

Hova lettek a faragott kőkoporsók a Bohn-gyár udvaráról?

Folytassuk a saját kis földjüket, házuk falát, de ugyanakkor lassan-lassan minden talpalatnyi utat vizsgáló lelkes óbudaiak adatait.

I. A *Bécsi-uton*, a *Bohn-féle* téglagyár

kerítésfala mentén, árok húzódik. Az árok hidja: műtörténelem... Hatalmas, terhet bíró, időt álló, csiszolt mészkőlap. A *klarisszák templomának romjaiból* kerülhetett ide. A *kőlap oszlopfélpárkány-*

zat, három oldala ugyanis párkányzatnak van faragva...

II. A *Bécsi-ut* és *Zay-ut* sarkán (az *Árpád-malom* közelében), egy *Szalkay* nevű költőgyártó udvarán *vörösmárványból* „esztergált“, hatalmas hajókikötő-oszlop van felállítva... Lehet, egyidőben paripák kantárjának kötöző-cövekeül szolgált.

III. A *Raktár-utca* 34. számú ház udvarán *kézimalom-örllők* és kőmozsár van kiállítva. A háztulajdonos szerint a hátuk mögött elterült temetőből kerültek ide ezek a mesterség-kövek.

És most egy döbbenetes érdekességü megfigyelés, illetve megállapítás. Tehát, hogy pontosak legyünk: IV. A *Vörösvári-ut* 86. szám (volt *Haszmann-féle ház*), *fundamentuma egy római kőkoporsóra van ráépítve*...

Igen fontos dolgokra deríthet napvilágot ez a kettős fundamentum... A *koporsó az eredeti helyén van*. Tizenhárom lépcső vezet innét a *Flórián-téri* II. római segédlegió gőzfürdőjéhez. Ha megállapítják, milyen a kőkoporsó mélysége, pontos szintezést lehet készíteni.

„Saját szememmel láttam — írja *Vass Béla* Óbudáról —, hogy a *Bohn-téglagyár* udvarán még 1906-ban is több diszes faragású, reliefes kőkoporsó hevert. Hova lettek? Hova tűntek? Mészkőből voltak, talán csak nem nyelték el valamennyit a gyár kemencéi?”

Reméljük, nem. Utánajárunk és felkutatjuk. És e hasábkörl üzenjük a történelmet szerető és multunkat tisztelő óbudaiaknak, hogy adataikat eljuttatjuk illetékes fórumokhoz.

A szolgálaton kívüli tiszték a tisztviselői kedvezmények engedélyezését kérik

A volt hivatásos állományu, szolgálaton kívüli viszonyban lévő tiszték szombaton országos bajtársi összejövetelt tartottak a *Raposa-féle* vendéglőben. A fővárosból és vidékről nagy számban jelen volt tiszték vitéz *Bokor Béla* szkv. vk. százados üdvözölte és tájékoztatást nyújtott a Nyugállományu Katonatiszték Országos Szövetségéhez való csatlakozással kapcsolatosan végzett ténykedésekről. A bejelentéseket a bajtársi összejövetel résztvevői nagy érdeklődéssel egyhangú lelkesedéssel vették tudomásul.

Ezek a szolgálaton kívüli tiszték a NyUKOSz utján és annak pártfogásával oly irányu kérelmet terjesztettek elő a honvédelmi minisztériumhoz, hogy a nyugdíjas tiszték megillető kedvezményeket rájuk is terjesszék ki. A gyermekneveltetés, katonai kórházi ápolás, üdülőhelyek igénybevétele, gyógyszerbeszerzés, vasúti utazási és telefonhasználati kedvezményre tartanak igényt. Kérelmükhöz hozzáfűzték, engedjék meg a magasabb rendfokozatnak a szolgálaton kívüli viszonyban való „cimzetes“ megjelöléséért való használatát.

A trianoni békeszerződés következményeként beállt létszámcsökkentés idejében a tényleges állományból önként kivált tisztéknek ez a csoportja első felszólításra készked mutatkozott a helycsinálásra, önként vállalta a bizonytalan jövővel való szembenézést, tisztán hazafias kötelességtudásból. Egy részük még a *végkielégítést sem vette fel*. Sokan közülük az életben igen szép pályát futottak be, de a nehéz gazdasági viszonyok számos gyönyörűen induló, ambíciótól telt karriert vágak ketté. A bajtársi érzés igen szép megnyilvánulása az, hogy most évek múltán is összefűzi őket az egyforma nevelés, a közös sors.

Értesüléseink szerint a szolgálaton kívüli viszonybeli tisztékkel szemben az illetékes körök igen meleg megértéssel viseltetnek. Ez természetes is, hiszen a szolgálaton kívüliek a társadalomnak tekintélyes és előkelő rétege, amely bajtársi fegyelmezettségével önkéntelenül és állandóan terjesztője a katonai erényeknek. Erre mindenképpen hívott is, mert hiszen a szolgálaton kívüli tiszték *valamennyien részt vettek a világháborúban*, igen sokat közülük vitézzé avattak s ez a társadalmilag is elismert kényes gondossággal tartja számon tagjainak minden irányu magatartását.

Azokat, akiket közülük a gazdasági világ erősebben érintett, vagy elhelyezkedésük kevésbé járt sikerrel, természetesen első sorban maguk a bajtársak igyekeznek felkarolni, egymás kölcsönös támogatásával. Nem lehet azonban kétséges, — és meg is van rá minden remény — hogy ezekről maguk az illetékes hivatalos körök sem feledkeznek meg és minden lehető megtesznek ennek a kipróbált és értékes társadalmi rétegnek átmentése érdekében.

A vezetőség kéri a szolgálaton kívüli bajtársakat, hogy a belépés ügyében felvilágosítás céljából forduljanak a NyUKOSz elnökségéhez, Budapest, IX., Knézits-utca 15.